

3.

Черниш О. А., курсант 2 курсу 203 групи факультету № 3 (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник – Дроздова І. В., в.о. завідувача кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін факультету № 3 (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ДОСВІД США У СФЕРІ БОРОТЬБИ З НАРКОМАНІЄЮ

З метою забезпечення належної протидії наркоманії, Україні необхідно використовувати світовий досвід. В умовах гармонізації вітчизняного антинаркотичного законодавства, доцільно для законодавців та практиків, на наш погляд, є досвід США, огляд якого ми здійснюємо відповідно до інтернет-джерел [1].

Одним із основних суб'єктів, що забезпечує цей напрям державної політики, є Адміністрація по боротьбі з наркотиками (DEA), що функціонує в США з 1973 року, в якій працює близько 20 тис. чоловік. Крім DEA функції боротьби з наркотогівлею покладені на всі спецслужби США. Такого роду діяльністю займаються ЦРУ, ФБР, Держдепартамент, митні органи, берегова охорона, податкові служби, поліція і т.д.

Одним із важливих кроків щодо правового регулювання у цьому напрямку стало прийняття в 1988 р. міжнародної Конвенції «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин».

Потребує особливої уваги також ставлення США до вжиття заходів протидії розвитку наркоманії, зокрема: тестування учнів на вживання наркотиків, яке має добровільний характер та використовується в якості профілактичної програми. Якщо тестування дало позитивні результати, інформація про це доводиться тільки до батьків учня і спеціального консультанта. Дитині пропонується пройти консультацію або, в разі необхідності, лікування. Результати тестів не використовуються для покарання учнів і ніколи не повідомляються в правоохоронні органи.

Одним із важливих антинаркотичних заходів в США є також реалізація Загальнонаціональної антинаркотичної медіакампанії. Кампанія проводиться шляхом платного розміщення рекламної інформації. За допомогою впровадження ідеї «Будь сильніше впливу», вона звертається до почуття індивідуальності кожного підлітка, щоб протидіяти негативним посилів масової культури і протидіяти ідеї вживання наркотиків. Ключовим партнером в цій роботі є засоби масової інформації. Пропаговані в ході медіакампанії за допомогою телебачення, журналів і газет, радіо, Інтернету посили підтримують більш широкі соціальні ідеї, спрямовані на протидію незаконному обігу наркотиків.

Цікавим для України має стати також досвід створення так званих «наркосудів», які у Сполучених Штатах стали альтернативним способом винесення покарань, і призначені спеціально для роботи з особами, які допустили незначні правопорушення, пов'язані з наркотиками. Наркосуди забезпечують найбільш всебічний та ефективний контроль над правопорушниками, які вживають наркотики. В якості альтернативи тюремного ув'язнення вони пропонують особам, які вчинили правопорушення, пов'язані з наркотиками, можливість ефективного лікування, тестування на вживання наркотиків, громадського спостереження за ними, а також структурованого моніторингу. На слуханнях у справах, пов'язаних з ненасильницькими злочинами, імовірно на ґрунті наркоманії, крім традиційних учасників суду, присутній так званий "консультант" (assessor), який не є лікарем, але що володіє ліцензією на право оцінювати готовність підсудного до участі в програмі лікування і подальшої інтеграції в суспільство.

В США також ефективно працює Програма «Місцеве співтовариство, вільне від наркотиків», яка об'єднує різних посадовців, громадськість з метою боротьби з наркопроблемами на місцевому рівні. Подібні об'єднання, що фінансуються за рахунок невеликих федеральних грантів, спонукає місцевих лідерів, професіоналів в області охорони здоров'я, працівників правоохоронних органів, педагогів, представників церкви та інших пропонувати рішення щодо протидії наркоманії на місцевому рівні. Ці об'єднання спочатку формують наркопроблематику, характерну для їх жителів, а потім пропонують рішення щодо протидії цим проблемам.

В госпіталах, лікарнях і університетських кампусах по всій країні для виявлення та надання допомоги особам, які відчувають проблеми з наркотиками працює Скринінг - короткочасна інтервенція до лікування (SBIRT). Це програма профілактики і лікування, що застосовується в

установах охорони здоров'я, орієнтована на людей, які не усвідомлюють ступінь розвитку своєї проблеми залежності і не звертаються за лікуванням.

Якщо проблема виявляється, кваліфікований медик негайно проводить короткочасну інтервенцію. Після проходження лікувальної програми особи, які звернулися за допомогою, можуть скористатися програмою «Доступ до відновлення» (ATR), яка призначена для того, щоб забезпечити конкретній людині доступ до найбільш придатною для нього лікувальної програми за допомогою так званих «лікувальних ваучерів». Багато людей, які відчувають залежність, зустрічають на своєму шляху до лікування такі перепони, як забезпечення догляду за дітьми в той час, поки вони беруть участь в реабілітаційній програмі, проблеми з транспортом, що не дозволяють їм дістатися до тих місць, де проводиться професійна перепідготовка. ATR концентрує свою увагу на особистості, що реабілітується, спеціалізуючи реабілітаційні програми у відповідності з основними потребами клієнта.

У великих американських містах діють мережі анонімних пунктів довіри, які надають долікарську консультативну допомогу хворим і їх родичам. Крім анонімних пунктів довіри, антинаркотичну профілактику здійснюють різні реабілітаційні центри - спеціалізовані клініки, в яких хворі на наркоманію живуть від одного до трьох років, набувають нову професію, відновлюють втрачені трудові навички. При реабілітаційних центрах створюються підприємства, підсобні господарства, художні промисли. Все це дозволяє хворому раціонально змінити раніше сформовані категорії цінностей, порвати з колишнім кримінальним оточенням, сформувати установку на здоровий спосіб життя в майбутньому. До моменту завершення перебування хворого в центрі реабілітації йому підшуковують місце роботи і житло.

Велику роль відіграють програми, орієнтовані на ровесників, батьків, громади, в яких живуть молоді люди. Оскільки думка молодіжного оточення має великий вплив на поведінку неповнолітніх, розроблені особливі програми за участі дорослого координатора, який організовує обговорення різних питань і проблем, що виникають у підлітків, наприклад, при виборі альтернатив одурманюючих речовин, створення здорового клімату в групі, розвитку навичок спілкування і т. д. Широке поширення в США отримав такий методичний прийом, як шефство. Його суть в наступному: старші учні дають молодшим інформацію про наркотики, проблеми збереження здоров'я, а також з інших питань, більш загальним, але цікавлять і тих і інших.

Превентивні програми за участю батьків є багатоаспектними:

1. Інформаційні програми. З їх допомогою батьки отримують необхідну інформацію про наркотики, рекомендації про те, як себе вести, якщо з'ясується, що їх дитина вживає наркотичні засоби або психотропні речовини, дізнаються, як їх виявити і до чого це може привести; про дози різних наркотиків, з метою залучення батьків до впливу на ставлення їх дітей до наркотиків з ранніх років, своєчасно розпізнавати і усувати фактори, які підштовхують дітей до споживання алкоголю або наркотиків.

2. Програми практичного навчання батьків методам профілактики наркоманії допомагають виробити навички спілкування з дітьми, вміння приймати рішення, визначати рівень обмежень, вчасно сказати "ні" дитині. Такий рівень підготовки може сформуватися в результаті добре організованих теоретичних і практичних занять (у формі ділових ігор). Групи підтримки створюються з таких же, але більш досвідчених батьків; вони часто збираються разом для обговорення різних поглядів на причини і шляхи вирішення проблем, пов'язаних з дітьми, а також для визначення бажаних дій в тій чи іншій ситуації.

3. Програма «Сімейна взаємодія» закликає сім'ї до роботи в союзі з виявлення причин поширення наркоманії та алкоголізму і боротьбі з ними. У сферу їх діяльності входить також допомога у вирішенні інших сімейних проблем, спільне протистояння небезпекам. Ця програма спонсорує лекторів, постачає батьків інформацією, налагоджує зв'язки між подібними групами.

США мають досить жорстке законодавство щодо поширення наркотиків. На федеральному рівні встановлено інститут "вільних від наркотиків зон" навколо шкіл та інших дитячих установ. Відповідно до "Акту про шкільному дворі" США передбачено більш суворе покарання за продаж наркотиків в безпосередній близькості від ігрових майданчиків (до 1000 футів) або в межах 100 футів від місць, де збираються діти. У цьому випадку термін тюремного ув'язнення збільшується вдвічі.

Крім того, відповідно до Закону США 1986 року про боротьбу зі зловживанням наркотиками при використанні розповсюджувачами наркотиків для своїх цілей осіб, які не досягли 18 річного віку, термін ув'язнення збільшується вдвічі (при першому залученні неповнолітніх у свій бізнес). При повторному залученні неповнолітніх термін потроюється. Аналогічно прогресує відповідальність і за продаж наркотиків особам, які не досягли 21 року.

За продаж спеціальних речовин, що знаходяться під контролем, поблизу шкіл особі, вік якого нижче 19 років, Законом США про

марихуану 1977 року передбачається відповідальність у вигляді тюремного ув'язнення на термін до 25 років.

Отже, аналіз міжнародного законодавства і практики щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків дозволяє науковцям дійти таких висновків, з якими ми повністю погоджуємося [2]:

- у зарубіжних країнах існує практика законодавчого регулювання основних аспектів боротьби з нелегальним обігом наркотиків;

- зважаючи на глобалізацію наркобізнесу, більшість держав посилює відповідальність за протиправні діяння, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів. При цьому суворіша відповідальність передбачена за виробництво наркотиків, а особливо з метою наживи та у великих кількостях, а також незаконну торгівлю, особливо організовану. Простежується тенденція до жорсткого покарання організаторів злочинних організацій, осіб-рецидивістів і осіб, які втягують неповнолітніх у наркобізнес;

- світовий досвід законодавчих форм боротьби з незаконним обігом наркотиків може бути використаний і в Україні в ході вдосконаленні національного законодавства та реформування правової системи;

- загальна стратегія боротьби з поширенням наркоманії має передбачати одночасну діяльність за двома напрямками. По-перше, необхідно, щоб вона розроблялася і здійснювалася одночасно на двох рівнях: верхньому (державна політика та законодавче регулювання) і нижньому (регулярні пропозиції до законодавства і законодавча ініціатива відомств, установ та організацій, в першу чергу правоохоронних органів; планування конкретних антинаркотичних заходів тощо). По-друге, вона повинна відповідним чином впливати на всі етапи незаконного обігу наркотиків: попит – виробництво – пропозиція – поширення.

Література:

1. Опыт США в борьбе с наркоманией. Справка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ria.ru/beznarko_help/20110627/393838957.html.

2. Погорєцький М. А. Міжнародно-правовий досвід у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків / М. А. Погорєцький, Р. Ф. Черниш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/6_2012/41.pdf